

EL CORRELENGUA, UNA EINA PER FER PAÍS

JOAN DOMINGO

De Salses a Guardamar i de Fraga a Maó. Com deia Joan Fuster, la nostra pàtria és la nostra llengua. Per això, amb la idea de defensar i promoure el català a tots els indrets de la nostra nació, cada any es posa en marxa el Correllengua, una iniciativa nascuda de la societat civil que, durant els mesos de setembre i octubre, omple d'actes per la llengua la totalitat de les nostres comarques.

La llengua catalana es troba en una situació difícil. Per això, és imprescindible que des de la societat civil organitzada es prengui part en el procés de normalització lingüística i nacional, amb l'objectiu de poder viure plenament en català a casa nostra. Perquè encara queda molta feina per fer, el Correllengua i totes les iniciatives a favor de la nostra llengua i cultura continuen sent més necessàries que mai.

LA SALUT DEL CATALÀ

La llengua catalana es troba, a inicis del segle XXI, en una situació de minorització en el territori del qual és llengua pròpia. Arreu dels Països Catalans, viu diferents situacions sociolingüístiques, legals, i fins i tot se li atribueixen diferents denominacions. Això, sens dubte, afavoreix la fragmentació de la llengua i condueix a una situació de futur incerta.

Com diu l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en un document molt recent, el català passa per moments difícils. Això pot ser fruit d'una història de més de 350 anys de dominació i de polítiques

actives o passives de minorització, però també de les actituds passives d'alguns dels seus parlants.

En l'actualitat, el català ha assolit quotes rècord de coneixement, gràcies a l'acció del sistema educatiu. Aquests índexs, però, no s'han correspost amb un augment de l'ús social de la llengua, especialment entre els més joves. Aquesta situació, si es perpetua en el temps, ens pot portar a un procés de *llatinització* del català, i això seria com signar-ne la sentència de mort.

Des de fa més de vint anys, les administracions locals i autonòmiques han generat polítiques més o menys exitoses de "normalització", però paral·lelament s'han difós discursos cofois que ens han volgut fer creure que gràcies a les polítiques institucionals (basades en campanyes més o menys efectives), ja n'hi havia prou. Mirat amb perspectiva, podem dir que aquestes polítiques, tot i que han tingut una incidència notable en molts àmbits (com en l'ensenyament), no han servit per fer extensiva la llengua, ni als nous sectors de població acabats d'arribar, ni a una bona part dels nascuts aquí. Tampoc no s'ha desenvolupat una legislació valenta i desacomplexada de foment del català. Per això, cal un nou impuls polític per al català, des de les institucions i des del carrer.

L'ÚS SOCIAL DE LA LLENGUA

El català es troba amb una paradoxa important: com hem dit, mentre cada vegada és més

conegut entre la població, no n'augmenta paral·lelament l'ús social. Les causes d'aquesta disfunció les podem trobar en diferents indicadors. D'una banda, el bandejament del català de molts espais de poder, on continua essent una llengua de segona. El cas més flagrant és l'administració de justícia, però això també passa en d'altres àmbits de corporacions locals. També en el món socioeconòmic el català es troba en una situació d'inferioritat en el mercat, ja que molts productes i serveis són exclusivament en espanyol. A més, la indústria dels mitjans de comunicació i de l'oci (que avui dia és de les més importants en la socialització de les persones) és cada cop més monolingüe, la qual cosa condueix a una posició subalterna de la llengua catalana. Evidentment, amb tants factors en contra, es fa difícil que el català sigui vist com una llengua popular i de moda entre el jovent.

A més, un dels fets més greus que poden condemnar al català (com també diu l'IEC en el seu informe) és que molts dels parlants dimiteixen de fer-ne ús en diferents àmbits o situacions, o amb interlocutors determinats. Això és especialment greu quan fem referència al contacte amb nouvinguts, ja que amb l'actitud de canviar de llengua, els estem tancant les portes del coneixement i ús de la nostra llengua i els aboquem cap a l'ús i aprenentatge gairebé únic de l'espanyol. A més, això fa que situem la nostra llengua al marge d'aquestes noves realitats i, de retruc, condemnem el català a no ser-hi present ni necessari.

La inhibició de les administracions (de la qual també parla el document de l'IEC) és un element molt important a tenir en compte; el fet de no prestar prou atenció a determinats àmbits que són claus per a l'ús social de la llengua segurament ha reforçat aquestes dimissions personals.

LA UNITAT DE LA LLENGUA

La unitat de la llengua catalana és un fet científic indiscutible. El consens de les autoritats

és absolut en aquest tema. Algú defensaria avui que la terra és plana? Doncs llavors el debat se situa fora de l'àmbit científic. El problema és que s'ha qüestionat la unitat des de certs sectors del món polític, amb la voluntat de crear confusió.

Aquest afebliment, a més, es veu perpetuat per les diferents situacions socials de la llengua arreu dels Països Catalans. Si fem una radiografia del país, veurem que encara es fa molt difícil viure plenament en català arreu dels Països Catalans, especialment en certes zones del territori. Hi ha indrets on el català ni tan sols és oficial, com a la Franja de Ponent o la Catalunya Nord, on la seva no existència legal condueix a una desemparament absolut dels parlants. Això, acompanyat de la manca de polítiques actives en favor de la llengua, condemna el català a una situació molt complicada.

A Andorra, en canvi, la nostra llengua gaudeix de l'oficialitat única. Aquest és un element positiu, ja que implica que és la llengua de l'administració i d'altres àmbits institucionals. Però aquesta oficialitat única no és suficient si no va acompanyada d'altres mesures polítiques i socials per poder sobreviure a la pressió de l'espanyol i el francès, especialment a l'escola.

A l'Estat italià també es parla català. És a la ciutat de l'Alguer, a Sardenya, on la llengua es manté viva en certs sectors socials. Tot i la tímida política lingüística duta a terme, encara hi manca una extensió de l'ús.

A les Illes Balears i a les Pitiüses, la llengua sí que té un estatus legal reconegut, però la situació depèn encara massa del color polític del govern de torn. I finalment, al País Valencià és on és més qüestionada la llengua per part del poder polític, ja que s'hi manté una actitud aparentment neutral, quan no descaradament contrària, en pro de l'espanyol. Aquesta situació genera inestabilitat, com ho fa també el debat sobre la denominació de la llengua i la creació i promoció d'ens propis secessionistes destinats a qüestionar l'autoritat de l'IEC, com l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL). Curiosament, qui més promou aquesta secessió del valencià és qui menys l'usa.

L'OFICIALITAT A LA UNIÓ EUROPEA

El català no és una llengua plenament oficial a les institucions europees. Aquest reconeixement té una rellevància especial a causa del seu component simbòlic. De fet, la Unió Europea (UE) només reconeix aquelles llengües que tenen un Estat propi al darrere o aquelles que un Estat assumeix com a pròpies. Com que en el cas català no passa ni una cosa ni l'altra (dubtem que, vista la trajectòria històrica dels estats espanyol, francès i italià respecte del català, hi pugui haver una actitud positiva), la llengua catalana és condemnada a ser una llengua de segona.

La Unió Europea presenta una gran paradoxa en la protecció de la diversitat lingüística i nacional. Així, trobem una "primera divisió" de llengües reconegudes plenament: en aquestes hi ha des de les llengües fortes i hegemòniques (alemany, francès i anglès) fins a llengües amb milions de parlants com l'italià, l'espanyol, l'holandès, passant per llengües de nova incorporació com el polonès, l'eslovac, el txec o el letó, que no són ni hegemòniques, ni parlades per milions de persones. La condició, doncs, per ser en aquesta primera divisió és clara: tenir un Estat propi o que l'Estat assumeixi la llengua com a pròpia.

El català, malgrat ser una llengua que té més parlants que el suec, el finès, l'estonià o el maltès (llengua plenament oficial parlada per prop de 400.000 persones), es troba en el que podríem anomenar la primera posició de la "segona divisió". Segona divisió amb llengües com el gallec, el piamontès, l'occità, el basc... però sense cap mena de reconeixement. El missatge de l'actual Europa sembla clar: o es té Estat o no es té reconeixement.

EL PAPER DE LA SOCIETAT CIVIL

La societat civil té un paper importantíssim relacionat amb el futur de la llengua catalana: arribar allí on no ho fan els dictats polítics, pressionar,

exigir els drets que moltes vegades són negats des de les institucions o des del mercat.

Un dels primers reptes de la societat civil és l'acolliment lingüístic. Els nouvinguts tenen tot el dret de ser membres de ple dret de la nostra societat. I això passa (no solament però també) pel coneixement de la nostra llengua i cultura. Si nosaltres som els primers que ens neguem a parlar-los en català, els estem tancant les portes a aquest (re)coneixement.

Un dels altres reptes a assumir és el de pressió a les autoritats. Val a dir que avui dia moltes de les nostres institucions sols actuen per la pressió de la societat civil. En aquest sentit, cal ser activistes lingüístics, i demanar la nostra llengua a l'etiquetatge, productes, cinema, mitjans de comunicació... com a via per a l'assoliment d'una normalitat lingüística i nacional. També és molt important donar suport a les indústries que funcionen de manera desacomplexada en català. Per incidir en certs espais socioeconòmics, l'actuació de la societat civil i del poder polític ha d'anar coordinada.

Finalment, un dels reptes també molt importants és el d'assolir conductes lingüístiques coherents. És a dir, parlar sempre en català, sigui quina sigui la llengua de l'interlocutor. Perquè sols amb una actitud de dignitat i coherència serem capaços d'assolir una normalitat plena per a la nostra llengua, que aquesta sigui la llengua donada per descomptat i comuna de la nostra societat. Per això, cal promoure des dels mitjans de comunicació models lingüístics que tinguin el català com a llengua d'expressió normal. Que no canviïn a la primera de torn, i que siguin un model coherent i atraient per a la ciutadania. Aquí també és molt important el paper dels intel·lectuals, per tal de repensar els models actuals i oferir-hi alternatives.

Com hem vist, la situació social i política del català ens porta a exigir accions imaginatives i participatives, per fer-ne una llengua que se senti oberta, coneguda i atractiva. I per això va néixer precisament el Correllengua, amb la voluntat de contribuir al procés de normalització lingüística i nacional del nostre país.

EL CORRELENGUA, UNA EINA PER FER PAÍS

El Correllengua és una iniciativa sorgida fa gairebé deu anys amb la intenció de ser una peça més en l'engranatge d'accions a favor de la nostra llengua i cultura. És una proposta per la defensa i promoció de la llengua catalana, transversal, oberta, participativa i popular, que té com a objectiu fomentar l'ús social de la llengua en tots els àmbits.

Durant aquests anys, el Correllengua ha assolit un èxit cada cop més important, ja sigui per l'augment d'implicació de la gent, pels nombrosos pobles que han acollit el pas de la flama, com per les adhesions que ha rebut. No estarem gaire equivocats si afirmem que el Correllengua és, segurament, la iniciativa que cada any mou més persones arreu del país entorn de la defensa i reivindicació de la llengua catalana. Si parlem de xifres concretes, podem dir que l'edició de l'any 2004 ha mobilitzat més de 250.000 persones, i s'han celebrat més de mig miler d'actes arreu del país.

El Correllengua, a més, és una iniciativa que assumeix sense complexos el marc nacional complet (de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó) i que intenta fomentar la llengua en tot el territori sense distincions.

QUÈ ÉS EL CORRELENGUA?

El Correllengua sorgeix de la societat civil i és una iniciativa organitzada per persones o entitats locals (cíviques, culturals, esportives, participatives...), i coordinada a nivell nacional per la Coordinadora d'Associacions per la Llengua catalana (CAL) i Acció Cultural del País Valencià (ACPV). És una iniciativa en positiu, on tothom hi té lloc, i que pretén fomentar l'ús social del català.

Se celebra entre els mesos de setembre i octubre, i cada any acaba a Perpinyà pels volts del 7 de novembre (data commemorativa de la signatura del Tractat dels Pirineus, pel qual els territoris del nord del país van passar a sobirania francesa).

A la pràctica, el Correllengua esdevé una eina per reforçar la unitat de la llengua i el país. Prova d'això és que en un mateix cap de setmana, i de forma paral·lela, es poden dur a terme actes a llocs tan dispars del país com Elx, Gandia, Castelló, Sabadell, Tivissa, Sort, Fraga, Es Mercadal o Bao. És, en definitiva, la demostració, de manera pràctica i transparent, que som un poble amb una llengua i una cultura ben vives. Aquesta iniciativa vol contribuir, a més, al procés de normalització lingüística i nacional del país, fomentant les relacions humanes, afectives i culturals d'arreu dels Països Catalans.

LA C.A.L., IMPULSORA DEL CORRELENGUA

Els orígens del Correllengua als Països Catalans es troben a Mallorca al 1995, quan Joves de Mallorca per la Llengua comença a fer mobilitzacions per tal de reclamar a les institucions un impuls al procés de normalització lingüística, que, certament, interessava ben poc als dirigents que, aleshores, i ara també, governaven les Illes. Tot seguit el País Valencià, mitjançant Acció Cultural del País Valencià, es fa ressò d'aquesta iniciativa, i ja el mateix any 1995 s'hi organitzen columnes per la llengua que passen per llocs tan emblemàtics com Guardamar —la darrera població de parla catalana al sud—, el Carxe —la Múrcia de parla catalana— o la ciutat de València —on milers i milers de valencians reclamaren la unitat de la llengua catalana.

L'any 1997, s'organitza el primer Correllengua al Principat de Catalunya, organitzat per la Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL), que, posteriorment, arriba, gràcies a diferents entitats, a la resta del nostre país: Andorra, Catalunya Nord, Franja de Ponent, Menorca i Eivissa.

La CAL és una entitat de defensa de la llengua que al llarg d'aquests últims anys ha pres una embranzida indiscutible. Cada vegada té més incidència en la societat i hi difon uns plantejaments clars, agosarats i valents, sobre què cal fer i què es pot fer per dur endavant un autèntic procés

de normalització lingüística. Davant el cansament i el desencís, davant la inèrcia generada per un estat de coses que tendeix a fer-nos creure que no pot canviar res de substancial, la CAL proposa una autèntica revolució sociolingüística, que ens porti a la plena normalització de l'ús social del català. Davant l'apatia que cada vegada més la gent s'està espolsant de sobre, la CAL propugna un sa activisme, enèrgic i imaginatiu.

Tots els actes del Correllengua tenen un eix denominador comú: la flama. Una flama que recorre la totalitat de la nació, dividida en quatre columnes que duen noms de destacats intel·lectuals del nostre país.

Com hem dit abans, els reptes d'augmentar l'ús social del català i reivindicar-ne la unitat i oficialitat, a casa nostra i a Europa, es fan presents en el Correllengua. A cada acte, es llegeix el manifest del Correllengua que incideix en aquests temes. Al voltant del Correllengua s'organitzen en cada indret del territori nombroses xerrades, presentacions de llibres, mostres de cultura popular, aplecs de gastronomia, teatre, cinema, activitats per a la mainada, etc., tot ells tenint com a eix central la defensa i promoció de la llengua catalana.

EL CORRELENGUA A LA COMARCA DE L'ANOIA

Ja fa uns quants anys que la comarca acull actes del Correllengua. En poc temps, s'ha passat de realitzar actes a Igualada, Capellades, la Llacuna i Masquefa, de manera descoordinada i autònoma, a una programació regular que cada any implica més gent i més pobles. Gràcies a l'organització de diferents entitats, col·lectius o persones a títol individual, la flama del Correllengua passa per la nostra comarca cada any amb més força i suport.

A l'Anoia podem trobar actes del Correllengua a Vilanova del Camí, Carme, Òdena, la Pobla de Claramunt, els Hostalets de Pierola, la Llacuna, Tous, Igualada, Capellades, el Bruc, Castellolí, Santa Margarida de Montbui... A més cada any

(des de ja en fa cinc) s'organitza una anada a Perpinyà, per participar en els actes finals del Correllengua. La majoria d'ajuntaments aproven la moció del Correllengua, que reclama un major ús social de la llengua i el seu reconeixement a tot el territori i a Europa.

A la nostra comarca, les activitats van des de passis de pel·lícules en català fins a concerts de petit format, passant per xerrades, mostres de cultura popular, activitats infantils, tallers, sopars populars... A més existeix una agenda coordinada i estructurada arreu de la comarca, que facilita la difusió dels actes.

A Igualada, el Correllengua ja fa més de cinc anys que se celebra. En l'actualitat, congrega actes per a diferents edats. Així, per als més petits es fan contes a la Biblioteca Central d'Igualada, un espectacle amb un grup d'animació infantil, teatre (dins la programació de Xarxa), una cercavila... Però allò genuí del Correllengua és que és una activitat eminentment comarcal i hi podem trobar, per exemple, cultura popular amb espectacles folklòrics com el ball de cintes i bastons fet a Montbui, el ball de faixes de Tous, els bastoners a la Llacuna, els Moixiganguers d'Igualada o bé les diferents colles de grallers i de gegants de la comarca.

Les xerrades també són una activitat habitual del Correllengua. Personalitats com Víctor Alexandre, Salvador Cardús, Carme Junyent, Eugeni Casanova, Joan Becat... han participat en xerrades del Correllengua, tenint com a espais

habituals Cal Ble, la Kaserna o la Biblioteca d'Igualada, o els diferents casals socials de la comarca.

Això ha fet que el Correllengua assoleixi una empena important a la comarca i sigui una de les iniciatives anuals que genera més activitats culturals, organitzada a més de manera totalment autònoma i al marge d'interessos partidistes. El Correllengua s'ha convertit en una eina important de reivindicació del català a la comarca, que no para de créixer any rere any.

EL CATALÀ, UNA LLENGUA DE FUTUR

El Correllengua implica treballar conjuntament amb tot el teixit d'associacions per la llengua que hi ha arreu del nostre allargassat territori i ens demostra que hi ha més país del que ens volen fer veure. A més, aquesta iniciativa permet que la gent es conegui i treballi conjuntament, es facin intercanvis i s'ajudi a la vertebració de la nació catalana, en clau humana.

El repte en l'actualitat és poder fer de la nostra llengua una peça de cohesió social i nacional, l'element central de la nostra identitat (independentment del lloc on hem nascut), la porta d'entrada a la nostra cultura i nació de totes les persones. Per això la flama del Correllengua recorre any rere any els pobles i viles dels Països Catalans, per reivindicar que encara hi ha esperança. Per demostrar que som un sol poble i que parlem català. Que tenim un país viu, orgullós, digne, que té ganes de conservar i potenciar l'idioma, de divertir-se, d'estimar, d'aprendre, de comunicar-se, de viure plenament en la seva llengua. La nostra llengua, el català. De Salses a Guardamar i de Fraga a Maó.¹

JOAN DOMINGO I CABALLOL (Igualada, 1976). Sociòleg. És membre de la Coordinadora d'Associacions per la Llengua catalana (CAL) i del consell de redacció de la revista *L'Esclatxa*. Forma part de la secció de Ciències Polítiques, Sociologia i Economia del CECI.

1. Podeu trobar tota la informació del Correllengua a la web www.correllengua.org.

